

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 08.05.2024
FU-sak: 10/24		Arkivsaknr.:

Tiltak for styrket finansiering av forskning ved UiB

Bakgrunn

Forskningsutvalget drøftet status for utviklingsavtalen og prognoser for finansiering fra Forskningsrådet på møte 21. februar 2024, under FU sak 2/24. Forskningsrådet står for 45 prosent av UiBs eksterne forskningsfinansiering, og den lave søknadsaktiviteten ved UiB, kombinert med lavt gjennomslag i 2023, vil kunne medføre redusert handlingsrom for forskning i årene som kommer.

Forskningsutvalget henstilte til initiativ fra fakultetene og universitetsledelsen om hvordan UiB skal arbeide for å snu utviklingen, og ba om å få forelagt en sak med konkrete forslag til handling. Deler av FUs saksforelegg inngikk i universitetets årsrapport 2023, og ble behandlet av universitetsstyret 8. mars. I møtet uttrykte Universitetsstyret et ønske om å få forelagt en egen sak om forskningsfinansiering.

Denne saken gir en kortfattet oppstilling over nåsituasjon og eksisterende tiltak for forskningskvalitet, og skisserer et mandat for å organisere arbeidet med å utvikle nye tiltak, til vedtak i universitetsstyret. Det foreslås å etablere en mindre arbeidsgruppe bestående av en yngre og tre erfarne forskningsledere fra organisasjonen. Forslag til sammensetning legges fram på møtet. Vi ber Forskningsutvalget kommentere forslaget til mandat, organisering og framdriftsplan, slik det framkommer i saken.

UiBs ambisjoner for forskning

UiBs strategi slår fast at universitetet skal være et av Europas fremste i 2030, kjent for høy kvalitet i forskning og utdanning. Strategien er konkretisert i utviklingsavtalen med KD. Avtalen fastslår at målet for forskningsvirksomheten er å videreutvikle UiB som et internasjonalt sterkt forskningsuniversitet basert på langsiktig og grunnleggende forskning. KD skal vurdere universitetets måloppnåelse ut fra i hvilken grad vi oppnår å utvikle flere internasjonalt ledende fagmiljø, og i hvilken grad vi styrker den eksternt finansierte forskningsaktiviteten både innenfor virkemidler for framragende forskning og tematiske satsinger.

Nye prosjektforslag våren 2024

Forskningsrådet har hatt et mål om redusert søknadsinngang de siste årene. Rådet iverksatte betydelige endringer i utlysningsrutiner, særlig innen FRIPRO, og lyse blant annet ikke ut fripro-midler for erfarne forskere for vedtaksbehandling i 2023 (se [FU-sak 7/23](#) om endringer i søknadsrutiner). Dette medførte en nedgang i nye prosjektforslag fra UiB og nasjonalt.

Tabell 1 NFR-søknader 2020-2024, UiB

Årstall for søknad	2020	2021	2022	2023	2024
Forskerprosjekt	275	279	246	114	62
FRIPRO*	236	245	192	48	17
Tematiske	39	34	54	66	45
Innovasjon/kommersialisering	3	1	2	2	
Kompetanse/samarbeid	27	20	24	8	11
Koordinering, annet	74	50	63	30	12
Sentre/infrastruktur	37	8	1	21	
Totalsum	416	358	336	175	85

Søknader kunne fremmes samtidig for fripro og tematiske utlysninger 2020-2022.

Så langt ser det ut til at søknadsaktiviteten ved UiB ikke vil øke vesentlig i 2024. Det er fremmet totalt 20 søknader til løpende FRIPRO-utlysninger, 17 av dem i 2024. Per 11. april 2024 er det fremmet ni søknader til FRIPRO tidlig karriere (tidligere unge forskertalent), mot 45 per mars 2023. Utllysning av tematiske forskerprosjekt har også hatt en nedgang fra 2023. Forskningsrådet har ikke publisert nye utlysninger for tematiske forskerprosjekt etter hovedfristen 6. mars. Kompetanse- og samarbeidsprosjekt ligger på samme nivå som 2023, men lavere enn årene før.

UiB skiller seg ikke vesentlig fra andre universitet med hensyn til utvikling i søknadsaktivitet. UiO har normalt en noe høyere aktivitet rettet mot FRIPRO, og særlig større gjennomslag innen yngre forskertalent, men også de har hatt en betydelig nedgang. NTNU har færre søknader til tematiske forskerprosjekt enn UiB, men betydelig flere kompetanse- og samarbeidsprosjekt.

Tabell 2 NFR Søknader under behandling april 2024. Omfatter også søknader fremmet i 2023, bl.a. infrastrukturutlysningen nov. 2023.

	UIB	UIO	NTNU	NMBU	UIT	SINTEF	NORCE
Fripro	20	46	17	5	12	2	4
Erfarne forskere	8	28	9	2	7	1	3
Tidlig karriere	9	16	8	2	5	1	1
Treårig, internasjonal mobilitet	3	2		1			
Annet	81	99	124	55	37	146	70
Forskerprosjekt, tematisk utlysning	38	50	39	8	11	18	24
Forskerprosjekt tidlig karriere, tematisk	7	3	2		1	1	1
FME (tildelt apr. 24)	1		7	1	1	6	
Sentre, infrastruktur	20	25	18	8	9	19	10
Kompetanse- og samarbeidsprosjekt	12	17	50	36	9	99	33
Annet	3	4	8	2	6	3	2
Totalsum	99	145	141	60	49	148	74

Selv om den negative utviklingen i søknadsvolum er en nasjonal trend, er det behov for tiltak for økt aktivitet ved UiB for å unngå betydelig svekkelse av rammene for forskningsvirksomheten i årene som kommer. I tillegg har UiBs gjennomslag i FRIPRO vært svakere enn UiO, som er «hovedkonkurrenten» om disse midlene. Det er derfor behov for også å utvikle tiltak for å øke

kvalitet i forskning og prosjektforslag. Behovene er ikke begrenset til forskningsrådssøknader, men også til søknader fra andre finansieringskilder, som EU.

Kunnskapsgrunnlag – UiB FRAM og andre

Det foreligger omfattende kunnskapsgrunnlag som kan danne utgangspunkt for tiltak ved UiB. Forskningsrådet gjennomfører jevnlig fagevalueringer av institutter og forskergrupper, senest for biovitenskap og naturvitenskap. Evalueringene gir konkrete forslag til tiltak for den enkelte forskergruppe og det enkelte institutt.

UiB FRAM utredet generelle rammevilkår for forskning ved UiB i 2021, og foreslo tiltak innenfor åtte områder:

- sammenhengende tid til forskning
- arbeidsmiljø og fagfellesskap
- forskningsledelse
- forskningsstøtte og finansiering
- rekruttering og karriereutvikling
- forskningsbasert utdanning
- rammer for tverrfaglighet
- forskningsinfrastruktur

Tid til forskning har vært tema for et eget oppfølgingsprosjekt – «FRAMTid», med organiserte aktiviteter på flere pilotinstitutt. Flere av de øvrige områdene har blitt fulgt opp med konkrete tiltak. Av etablerte tiltak for kvalitet i forskning i regi av fellesadministrasjonen kan nevnes:

- Karriereutvikling
 - UiB Ferd
 - Momentum
- Forskningsstøtte
 - UiB Opp kursvirksomhet for forskningsadministrasjon
- Finansiering
 - Resultatfinansiering av EU-prosjekt og sentre
 - SPIRE såkornsmidler for internasjonalt forskningssamarbeid
- Forskningsinfrastruktur
 - Arbeidsgruppe, utredning
 - Veikart

I tillegg kommer tiltak på fakultets- og instituttnivå.

Nye tiltak som er under utvikling våren 2024:

- «FRIPRO-løftet»: en serie med to workshops i [impact](#) og [implementation](#), og en NFR-FRIPRO-søknadslesedag, som tar sikte på å ruste UiB-forskere med de nødvendige verktøyene for å øke deres sjanser for å lykkes med finansiering. Gjennomføring i mai.
- Seminar for Starting grant-søkere, «[ERC Development-programme](#)»
- Program for forskningsledelse, jmf [FU-sak 41/23](#)

Mandat for forskningsutvalgets arbeid med styrket forskningsfinansiering

Forskningsutvalget har som oppgave å fremme råd til universitetsledelsen, særlig innenfor området ekstern finansiering. Forskningsutvalget bes derfor foreslå tiltak for å øke forskningsfinansieringen, og fremme en plan for gjennomføring til universitetsstyret. Universitetet gjennomførte i 2021 [UiB FRAM](#) som en evaluering av universitetets rammevilkår for forskning. Sammen med universitetets og fakultetenes strategier, og styrevedtak i forbindelse med inntektsfordelingsutvalget, vil dette danne viktige rammer for arbeidet. Utvalget bør se til erfaringer fra andre universitet som har oppnådd særlig styrking av forskningsvirksomheten over tid.

Forskningsutvalget gis derfor følgende mandat:

- Gi råd og anbefalinger av tiltak for å nå UiBs strategiske mål om å styrke oss som internasjonalt forskningsuniversitet, gjennom økt ekstern finansiering. Konkret skal utvalget vurdere finansiering gjennom:
 - Fripro forskerprosjekt for erfarne forskere og tidlig karriere-forskere
 - Andre virkemidler, herunder:
 - Andre kilder til frie forskningsmidler for framragende forskning; ERC og forskningssentre
 - Tematiske og utfordringsdrevne virkemidler, samarbeidsprosjekt og innovasjon
- Foreslå leveranser, tidsplan, organisering og arbeidsform

Endelig dokument med forslag til tiltak og gjennomføringsplan fremmes for universitetsstyret.

Organisering, leveranser og tidsplan

- Hovedleveranse
 - Plan for tiltak på institusjonelt nivå, fakulteter og institutter for sterkere forskningsfinansiering 2025-2030
- Delleveranser
 - Saker for FU, alle møter i 2024
 - Løypemeldinger til universitetsledelsen
 - Eventuelt saker til Universitetsstyret
- Organisering:
 - Sekretariat: FIA
 - Tre erfarne forskningsledere; HUMSAM, NATTEK, Livsvitenskap, herunder en instituttleder.
 - En ung forsker
 - Arbeidsutvalg: Forskningsutvalget i plenum
- Arbeidsform:
 - Sekretariatet forbereder saker til hvert FU etter en overordnet plan
 - FU diskuterer og gir innspill til analyser og tiltak
 - FU godkjenner delleveranser og hovedleveranse på møte 11. desember 2024.